

Sygn. akt III A Ua 415/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Elżbieta Kunecka
Sędziowie:	SSA Barbara Ciuraszkiewicz SSA Jarosław Błaszczak (spr.)
Protokolant:	Adrianna Szymanowska

po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku E. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o wcześniejszą emeryturę

na skutek apelacji E. W.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

we Wrocławiu

z dnia 20 grudnia 2011 r. sygn. Akt IX U 2138/11

I. oddala apelację;

II. przyznaje adwokatowi W. K. z Kancelarii Adwokackiej we W. ul . (...) od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego we Wrocławiu kwotę 147,60 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2011 r. sygn. akt IXU 2138/11 Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił odwołanie E. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 14 października 2011 r., którą organ rentowy odmówił wnioskodawczyni przyznania prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki.

Rozstrzygnięcie Sąd wydal w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny sprawy:

Wnioskodawczyni E. W. (ur. (...)) złożyła do ZUS w dniu 1.07.2010 r. wniosek o wcześniejszą emeryturę z powodu konieczności sprawowania opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki. Syn P. urodził się w dniu 30.09.1996r.; wnioskodawczyni pracowała wówczas w Zakładzie Usługowo-Handlowym (...) jako księgowa od 1.08.1995 r. do 20.06.1998 r.

Następnie podjęła od dnia 7.09.1998 r. pracę na 1/2 etatu w Gospodarstwie (...) Wojewódzkiej Komendy Ochotniczych Hufców Pracy we W.; pracowała jako księgowa do 31.03.1999 r.; od 1.04.1999 r. do 31.12.2001 r. była zatrudniona jako główna księgowa i zastępca kierownika Gospodarstwa (...) w Centrum (...) w O..

Wnioskodawczyni korzystała z zasiłku macierzyńskiego w okresie od 29.09.1996 r. do 18.01.1997 r., a od 26.03.1997 r. do 20.06.1998 r. korzystała z urlopu wychowawczego. Od 7 września 1998 r. podjęła pracę w Gospodarstwie (...) na 1/2 etatu.

Dzieckiem opiekowała się matka wnioskodawczyni. Stan zdrowia dziecka w dniu 31.12.1998 r. jeszcze nie był zdiagnozowany. Dziecko cierpi na autyzm. W dniu 31.12.1998 r. wnioskodawczyni udowodniła 20 lat i 17 dni stażu pracy.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd orzekł, że odwołanie wnioskodawczyni nie zasługiwało na uwzględnienie.

W uzasadnieniu wyroku Sąd powołał treść art. 186 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.), który stanowi, że emerytura wcześniejsza z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki przysługuje osobom, które do dnia 31.12.1998 r. spełniły następujące warunki:

- 1) udowodniły okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat oraz opiekują się dzieckiem wymagającym stałej opieki, które - zostało uznane za całkowicie niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji bez względu na przyczynę chorobową, albo zostało uznane za całkowicie niezdolne do pracy z powodu jednego ze stanów chorobowych wymienionych w odrębnym wykazie, a niezdolność u dziecka istnieje od urodzenia albo powstała przed ukończeniem 18 roku życia, w razie sprawowania opieki nad dzieckiem, które nie ukończyło 16-go roku życia, nie wymaga się orzeczenia o niezdolności lecz stwierdzenia przez lekarza orzecznika, że ze względu na stan zdrowia spowodowany jednym ze stanów chorobowych wymienionych w rozporządzeniu wymaga ono stałej opieki;
- 2) ostatnim okresem ubezpieczenia przed 1.01.1999r. było ubezpieczenie z tytułu pozostawania w stosunku pracy w myśl kodeksu pracy,
- 3) nie mogły kontynuować zatrudnienia do dnia złożenia wniosku z powodu stanu zdrowia dziecka wymagającego jego stałej opieki,
- 4) nie przystąpiły do OFE, albo złożyły wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu Państwa.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawczyni nie spełniła łącznie warunków dla uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki. Nie zwolniła się z pracy ze względu na konieczność sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki, który to warunek był warunkiem sine qua non dla nabycia prawa do wcześniejszej emerytury

Sąd podkreślił, że tylko łączne spełnienie wszystkich wymaganych prawem warunków, uzasadnia przyznanie prawa do wnioskowanego świadczenia, a niespełnienie chociażby jednego z nich uniemożliwia nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym szczególnej opieki. Zasada ta wynika wprost z przepisu art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który stanowi, że prawo do świadczeń określonych w tej ustawie powstaje z dniem spełnienia się wszystkich warunków wymaganych do

jego nabycia. Sąd stwierdził, iż z uwagi na fakt, że wnioskodawczyni nie spełniła przesłanki rozwiązania stosunku pracy przed dniem 1.01.1999r. i sprawowania osobistej opieki nad chorym dzieckiem decyzja organu rentowego okazała się zasadna.

Odnosnie odmowy doliczenia do stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców – Sąd Okręgowy stwierdził, że organ rentowy działał zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, bowiem staż pracy wyliczony przez organ rentowy na 20 lat i 17 dni był stażem odpowiednim do przyznania prawa do wcześniejszej emerytury.

Z wyrokiem nie zgodziła się wnioskodawczyni wywodząc apelację i zaskarżając wyrok w całości zarzuciła sądowi, że nie wziął on pod uwagę faktu, że od 1988 r. wnioskodawczyni była jedynym żywicielem rodziny, a prace podjęła na 1/2 etatu pracując co drugi dzień po 8 godzin i sprawując opiekę nad dzieckiem. Jednocześnie wnioskodawczyni podniosła, że w 2003 r. uległa ciężkiemu wypadkowi komunikacyjnemu i to stanowiło przeszkodę do zebrania dowodów potwierdzających jej prace na gospodarstwie rolnym rodziców, co pozwoliło by jej udowodnić wymagany staż pracy uprawniający ją do emerytury. Jednocześnie apelująca zwróciła uwagę na brzmienie § 1 ust. 1 rozporządzenia (Dz.U. Nr 28 poz. 149) z którego w ocenie wnioskodawczyni wynika, iż znajduje ono zastosowanie zarówno w stosunku do rodziców, którzy rozwiązali stosunek pracy z uwagi na konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem, jak również tych rodziców, którzy zamierzają rozwiązać stosunek pracy z tej przyczyny.

Pełnomocnik wnioskodawczyni wyznaczony z urzędu w osobie adwokata w uzupełnieniu apelacji wnioskodawczyni zarzucił Sądowi:

1. naruszenie prawa materialnego tj. art. 5 kc. poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy okoliczności sprawy wskazują, że Sąd powinien wziąć pod uwagę zasady współżycia społecznego;
2. naruszenie prawa materialnego tj. przepisów Rozporządzenia Rady ministrów z dnia 15 maja 1989r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki, w szczególności § 1 ust 1 rozporządzenia poprzez przyjęcie, że przesłanką umożliwiającą ubieganie się o wcześniejszą emeryturę jest brak kontynuacji zatrudnienia do dnia złożenia wniosku z powodu stanu zdrowia dziecka wymagającego stałej opieki,
3. naruszenie prawa procesowego, a to art. 328 § 2 kpc, poprzez niewskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w szczególności uchybienie obowiązkowi wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa lub poprzez wskazanie błędnej podstawy rozstrzygnięcia, a tym samym uniemożliwienie wnioskodawczyni odniesienia się do argumentacji podniesionej w uzasadnieniu i poddania wyroku kontroli instancyjnej,
4. błąd w ustaleniach faktycznych sprawy przyjętych za podstawę orzeczenia, mający istotny wpływ na jego treść, poprzez przyjęcie, że powódka nie sprawowała osobistej opieki nad dzieckiem, podczas gdy okoliczności sprawy temu przeczą.

Wobec tak przedstawionych zarzutów pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł o zmian zaskarżonego wyroku i przyznanie wnioskodawczyni prawa do wcześniejszej emerytury, ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji. Jednocześnie wniósł o zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów pomocy prawnej udzielonej w urzędzie.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja podlega oddaleniu.

Sąd Okręgowy poczynił w sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne. Ustalenia te wraz dokonaną przez ten Sąd oceną prawną Sąd Apelacyjny w pełni podziela.

Wnioskodawczyni E. W., wniosek o wcześniejsza emeryturę złożyła w dniu 22.09.2011 r., a zatem wobec przepisu art. 186 ust. 3 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz.

1118 ze zm.) oraz orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 04.01.2000 r. (K. 18/99), wniosek ten jako złożony po 31.12.1998 r. przez osobę urodzoną po 31.12.1948 r. podlegał rozpatrzeniu na podstawie przepisów obowiązujących do dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dziećmi wymagającymi stałej opieki regulowało rozporządzenie Rady Ministrów z 15.05.1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz. U. Nr 28 poz. 149).

Zgodnie z § 1 ust. 1 rozporządzenia matce, która nie mogła lub nie może kontynuować zatrudnienia z powodu stanu zdrowia dziecka wymagającego - bez względu na wiek - stałej opieki oraz pielęgnacji lub pomocy w czynnościach samoobsługowych przysługuje prawo do wcześniejszej emerytury, jeżeli posiada wymagany okres zatrudnienia (w przypadku kobiety co najmniej 20 lat), sprawuje osobistą opiekę nad dzieckiem, które zostało zaliczone do osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji bez względu na przyczynę chorobową albo jest całkowicie niezdolne do pracy z powodu jednego ze stanów chorobowych wymienionych w ust. 3 rozporządzenia, przy czym niezdolność do pracy musi istnieć od urodzenia lub powstać przed ukończeniem 18 roku życia.

Osoba ubiegająca się o świadczenie musi wykazać ponadto, że ostatnim okresem ubezpieczenia, jakim się legitymuje przed dniem 01.01.1999 r., jest ubezpieczenie z tytułu pozostawania w stosunku pracy, dodatkowym warunkiem jest nie przystąpienie do OFE albo złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE za pośrednictwem ZUS na dochody budżetu państwa. Ponadto przed dniem 01.01.1999 r. nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy oraz nastąpiła niemożność kontynuowania zatrudnienia do dnia złożenia wniosku z powodu stany zdrowia dziecka wymagającego stałej opieki.

Organ rentowy zaskarżana decyzja odmówił wnioskodawczyni prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na fakt, iż nie rozwiązała ona stosunku pracy przed 01.01.1999 r., jak również po tym dniu kontynuowała zatrudnienie.

Nie można zgodzić się z zarzutem apelacji w którym wnioskodawczyni podnosi, że przepis ten pozwala na przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury również osobom, które zamierzają rozwiązać stosunek pracy z powodu konieczności sprawowania opieki nad dzieckiem. Taka interpretacja przepisu § 1 w/w rozporządzenia jest błędna i sprzeczna z brzmieniem językowym przepisu, jak również intencja ustawodawcy. Twierdzenia wnioskodawczyni, iż mogła ona kontynuować zatrudnienie, a jednocześnie uzyskać wcześniejszą emeryturę z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki, są bezzasadne i nie zasługują na uwzględnienie. Jedną z przesłanek określonych w §1 cytowanego wyżej rozporządzenia jest właśnie niemożność wykonywania przez matkę zatrudnienia z powodu stanu zdrowia dziecka, które wymaga stałej opieki. Stałość opieki wyraża się w konieczności jej sprawowania w sposób ciągły, codziennie bez żadnej przerwy i w zasadzie przez całą dobę, co w konsekwencji wyklucza możliwość wykonywania podporządkowanej pracy w ramach stosunku pracy.

Z tego też względu stwierdzić należy, że Sąd I instancji, prawidłowo przyjął, iż wnioskodawczyni nie spełnia wszystkich wymaganych prawem warunków do uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury.

Odnosząc się do kwestii związanej z żądaniem wnioskodawczyni zaliczenia jej do stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, Sad Apelacyjny stwierdza, iż słusznie organ rentowy jak również Sąd I instancji nie uwzględnili wskazanego żądania. Zgodnie bowiem z treścią art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Wnioskodawczyni legitymowała się wymaganym 20-letnim okresem składkowym i nieskładkowym z tego też względu zaliczenie kolejnych okresów składkowych i nieskładkowych do już udokumentowanego stażu pracy w przedmiotowej sprawie było zbędne i pozostawało de facto poza sporem.

Także zarzut nie uwzględnienia przez Sąd zasad współżycia społecznego jest bezzasadny, albowiem do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych nie stosuje się ani art. 5 k.c., ani art. 8 k.p., ponieważ przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter przepisów prawa publicznego. Podobnie w tej kwestii wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 czerwca 2011 r. III UK 214/10.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny uznał apelację wnioskodawczyni za niezasadną i orzekł o jej oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

R.S.